

Arbeidsinspectie

**VERSLAG INSPECTIES PROJECT
SOCIALE WERKVOORZIENING (A866)**

**ARBEIDSINSPECTIE
DEN HAAG, NOVEMBER 2008**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Samenvatting	4
2 Projectopzet en uitvoering	5
2.1 Aanleiding en doelstellingen	5
2.2 Uitvoering	5
3 Projectresultaten	5
3.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten	5
3.2 Overzicht machineveiligheid	5
3.3 Overzicht bedrijfshulpverlening	6
4 Conclusies en aanbevelingen	7

Voorwoord

De Arbeidsinspectie voerde dit jaar inspecties uit in de Sociale Werkvoorziening, gericht op het veilig werken met machines en op de organisatie van de bedrijfshulpverlening.

Hoewel de veiligheid van machines tijdens inspecties in 2006 verbeterd bleek ten opzichte van 2004, bleef een aantal sw-bedrijven nog achter in het nemen van maatregelen. Deze 'achterblijvers' zijn dit jaar opnieuw geïnspecteerd.

Het aantal overtredingen is bij de 24 geïnspecteerde bedrijven afgenomen van 168 in 2006 naar 54 in 2008. Dat is op zich goed nieuws. Maar teleurstellend is wel dat een aantal sw-bedrijven de zaak nog niet volledig op orde hebben. Negen bedrijven met drie of meer overtredingen presteren nog ver onder de maat. Bij één bedrijf vonden zelfs twee stilleggingen plaats. Een situatie die na de herhaalde inspecties niet acceptabel is. Het is bij uitstek in deze sector noodzakelijk dat bedrijven een veilige werkomgeving bieden aan kwetsbare werknemers. De bedrijven en de brancheorganisatie Cedris moeten daarom snel zorgen voor adequate maatregelen. De Arbeidsinspectie controleert binnen korte termijn of maatregelen zijn genomen.

De verbeteringen van de afgelopen jaren zijn mede te danken aan de inspanningen van de brancheorganisatie. Maar ook voor de toekomst verwacht ik dat de sector de sw-bedrijven scherp houdt op de veiligheidsrisico's. De Arbeidsinspectie overlegt met de brancheorganisatie over aanvullende initiatieven. Sociale partners hebben inmiddels een arbocatalogus over machineveiligheid in voorbereiding.

Tevens zijn inspecties uitgevoerd naar de organisatie van de bedrijfshulpverlening bij een representatief aantal sw-bedrijven. Het aantal bedrijfshulpverleners, hun ervaring, getraindheid en uitrusting bleken over het algemeen in orde. Wel werden nog teveel vluchtwegen en nooduitgangen aangetroffen die door blokkades niet toegankelijk waren. Maatregelen van de bedrijven en de sector zijn nodig om dit te voorkomen.

De Arbeidsinspectie houdt de vinger aan de pols en zal binnen enkele jaren opnieuw inspecties doen naar de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet bij de Sociale Werkvoorziening.

Den Haag, november 2008

De wnd. Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie

Drs. A. van Dijk

1. Samenvatting

Tijdens inspecties in 2004 bleken bedrijven in de Sociale Werkvoorziening onvoldoende maatregelen te hebben genomen om veilig aan machines te kunnen werken. Voorzieningen zijn bijvoorbeeld nodig om te voorkomen dat werknemers in aanraking komen met bewegende delen van de machines. Bij vervolgininspecties in 2006 bleek de sector een verbeterslag te hebben gemaakt. Een substantieel aantal bedrijven bleef echter nog achter in het nemen van voldoende maatregelen.

Reden voor de toenmalige Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om de 'achterblijvers' opnieuw te laten inspecteren. Deze inspecties vonden plaats van maart tot en met juni 2008 in 24 bedrijven. Doel van de inspecties was om na te gaan of en in hoeverre de 'achterblijvers' maatregelen hebben genomen om de risico's van het werken aan machines te verminderen.

Daarnaast wilde de Arbeidsinspectie een representatief beeld krijgen van hoe de sector omgaat met de eisen die worden gesteld aan de bedrijfshulpverlening in geval van calamiteiten. Directe aanleiding daarvoor was een rapport in 2007 van de Vrom-inspectie over de brandveiligheid van sw-bedrijven. In dit rapport concludeerde de Vrom-inspectie dat zowel de brandveiligheid van de gebouwen als het brandveilig gebruik van de gebouwen op een aantal punten tekort schoot.

De resultaten van de inspecties laten een behoorlijke verbetering zien in de veiligheid van machines. In totaal zijn bij 20 (van de 24) sw-bedrijven 54 overtredingen vastgesteld. Ten opzichte van 2006 (168 overtredingen bij dezelfde bedrijven) is dit een verbetering met 65%. In 21 gevallen hadden de overtredingen specifiek betrekking op (kolom)boormachines waaraan in vergelijking met 2006 zwaardere eisen zijn gesteld.

Teleurstellend is wel dat een groot aantal (83%) van de geïnspecteerde sw-bedrijven nog tekortkomingen laten zien. Niet acceptabel is dat bij 45% van deze bedrijven na de herhaalde inspecties nog drie of meer tekortkomingen zijn vastgesteld. Het maximum aantal overtredingen is vijf (bij 15% van de geïnspecteerde bedrijven).

De bedrijven en de brancheorganisatie zullen snel moeten zorgen voor adequate maatregelen. De Arbeidsinspectie controleert binnen korte termijn of maatregelen zijn genomen.

Voor wat betreft de bedrijfshulpverlening blijken 19 van de 41 geïnspecteerde sw-bedrijven (46%) nog aan verbetering toe. Vluchtwegen en nooduitgangen waren niet altijd toegankelijk en soms ontbrak het aan adequate brandblusmiddelen. Het is zaak dat de sw-bedrijven maatregelen nemen om de tekortkomingen die er nog zijn aan te pakken.

Zowel de sw-bedrijven als de brancheorganisatie moeten scherp zijn op en zich bewust blijven van de veiligheidsrisico's. De Arbeidsinspectie neemt zich voor binnen enkele jaren opnieuw inspecties doen naar de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet.

Cedris bespreekt de uitkomsten van de inspecties met haar leden; deze zijn verantwoordelijk voor veilig werken binnen hun sw-bedrijf. De brancheorganisatie zal de bedrijven daarbij ondersteunen. Zij zal de reeds ingezette lijnen voortzetten om de sw-bedrijven scherp te houden. Via bedrijfsrapportages zullen de bedrijven kennis kunnen nemen van elkaars aanpak en best practices. Sociale partners hebben inmiddels een arbocatalogus over machineveiligheid in voorbereiding. Deze zal gevolgd worden door (deel)catalogi op andere onderwerpen uit de Arbeidsomstandighedenwet.

2. Projectopzet en uitvoering

2.1 Aanleiding en doelstellingen

In 2004 en 2006 zijn in de bedrijven van de Sociale Werkvoorziening inspecties uitgevoerd naar het veilig werken met machines. Hoewel de resultaten van de inspecties in 2006 een duidelijke verbetering lieten zien ten opzichte van de resultaten in 2004, werden bij een aantal sw-bedrijven nog teveel tekortkomingen vastgesteld. De toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deed daarop de toezegging aan de Tweede Kamer dat de sw-bedrijven die 'slecht scoorden' in 2008 opnieuw zullen worden geïnspecteerd.

De vervolginginspecties naar de machineveiligheid zijn aangevuld met inspecties naar de bedrijfshulpverlening. Aanleiding daarvoor was het rapport van de VROM-inspectie (2007) over de brandveiligheid in de sw-bedrijven. Uit dit rapport bleek dat zowel de brandveiligheid van de gebouwen als het brandveilig gebruik van de gebouwen voor verbetering vatbaar waren.

Doelstellingen

Doelstelling van de inspecties was om na te gaan of en in hoeverre de naleving van de machineveiligheid is verbeterd. Daarnaast moesten de inspecties een beeld geven van het niveau van de bedrijfshulpverlening binnen de sector en eventuele tekortkomingen daarin aan de orde stellen.

2.2 Uitvoering

De machineveiligheid is bij 24 sw-bedrijven geïnspecteerd. Deze bedrijven zijn geselecteerd op basis van de resultaten bij de inspecties in 2006. De machines zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van niet-acceptabele risico's. Dit kan slaan op onvoldoende veiligheidsvoorzieningen aan de machines of onveilige gedragingen bij het werken aan de machines. De inspecties waren gericht op werkzaamheden in de groenvoorziening, metaalbewerking en houtbewerking. In de groenvoorziening hebben beperkt inspecties plaatsgevonden, omdat bij de start van de inspecties werkzaamheden als snoeien en versnipperen op zijn eind liepen.

De bedrijfshulpverlening is bij 41 sw-bedrijven geïnspecteerd om zo een representatief beeld te krijgen van de situatie. Op basis van de risicoinventarisatie- en evaluatie moet worden bepaald welke voorzieningen in welke mate noodzakelijk zijn. De organisatie en maatregelen moeten schriftelijk zijn vastgelegd en gecommuniceerd in de instelling.

Communicatie

Over het voornemen om vervolginginspecties uit te voeren vond overleg plaats met de brancheorganisatie Cedris en zijn alle bedrijven binnen de sector in een brief geïnformeerd. Onderwerp van overleg met Cedris was o.a. een traject om sw-bedrijven meer bewust te maken van de arbeidsveiligheid. Verder vond uitwisseling plaats met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de AbvaKabo, CNV Publieke Zaak en CMHF.

3 Projectresultaten

3.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten

De resultaten van de inspecties naar het veilig werken met machines geven een beeld van de situatie in de geselecteerde bedrijven en zijn niet representatief voor de gehele sector.

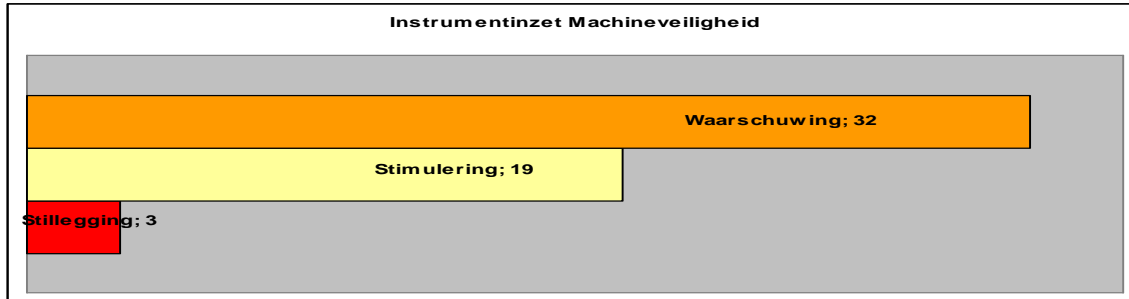
De resultaten van de inspecties naar de organisatie van de bedrijfshulpverlening zijn representatief voor de gehele sector. Omwille van de efficiency en toezichtslast is de bedrijfshulpverlening meegenomen bij de bedrijven die al waren geselecteerd voor de machineveiligheid, aangevuld met 17 andere bedrijven.

3.2 Uitkomsten inspecties Machineveiligheid

Bij 83% van de 24 geïnspecteerde sw-bedrijven zijn in totaal 54 overtredingen vastgesteld. Gemiddeld bijna 3 overtredingen (2,7) per bedrijf. Een verbetering ten opzichte van de resultaten in 2006, toen het gemiddelde bij deze bedrijven lag op 7 overtredingen.

Bij 45% van bedrijven zijn drie of meer overtredingen aangetroffen. Het maximum aantal overtredingen was vijf (bij 15% van de bedrijven). In 2006 hadden nog 19 van de betrokken sw-bedrijven meer dan vijf overtredingen.

Het aantal ernstige overtredingen, dwz. overtredingen waar een stillegging is toegepast dan wel een boeterapport is opgemaakt, is teruggebracht van 29 naar 3. De 3 stilleggingen (bij twee bedrijven) hadden betrekking op het niet functioneren van een veiligheidsschakelaar op respectievelijk een metaalzaag en kolomboor en het risico om tijdens het gebruik van een pneumatische kniehefboompers met de vingers tussen bewegende delen te komen. Bij 7 van de 20 bedrijven met overtredingen is uitsluitend het instrument 'stimuleren' gebruikt.¹

Van de 54 overtredingen hebben er 34 specifiek betrekking op maatregelen die nodig zijn om het risico van snij-, plet- en knelgevaar van bewegende delen van machines tegen te gaan. Te denken valt aan het afschermen van de bewegende delen, een noodstopvoorziening en veiligheidsschakelaar. Vooral de risico's van snijden, knellen en pletten kunnen ingrijpend letsel tot gevolg hebben. In het bijzonder het ontbreken van afschermingen verhogen het risico om met de bewegende delen in aanraking te komen.

Een vergelijking tussen de situatie in 2006 en 2008 laat uitgesplitst naar de groenvoorziening, metaalbewerking en houtbewerking de volgende cijfers zien:

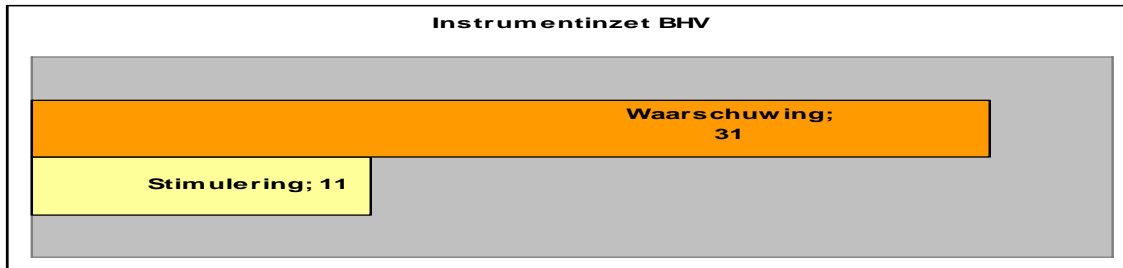
1. In de groenvoorziening zijn geen overtredingen op de bewegende delen van machines vastgesteld. In 2006 waren er nog 14 overtredingen. Een afname dus met 100%. Hierbij de kanttekening dat, zoals hiervoor al aangegeven, in de groenvoorziening beperkt inspecties hebben plaatsgevonden, omdat bij de start van de inspecties werkzaamheden als snoeien en versnipperen op zijn eind liepen.
2. In de metaalbewerking is het aantal overtredingen op de bewegende delen van de machines met 36% teruggebracht (van 39 naar 25). Hierbij de kanttekening dat de overtredingen in de metaalbewerking in meerderheid betrekking hebben op de veiligheid van (kolom)boormachines. Aanvankelijk werd in 2006 ook voor deze machines een afscherming op de bewegende delen geëist. N.a.v. een bezwaar van één van de bedrijven is echter tijdens de inspecties afgesproken om vooralsnog van een afscherming af te zien. Voortschrijdend inzicht heeft er toe geleid dat dit jaar bij de inspecties wel de eis van afschermingen is meegenomen, overigens conform de geldende Europese richtlijnen. Cedris heeft de gestelde eisen in een rondschriften aan haar leden kenbaar gemaakt. In 2008 zijn dus strengere eisen gesteld aan deze machines.
3. In de houtbewerking is het aantal overtredingen op de bewegende delen van de machines met 83% teruggebracht (van 54 naar 9)

De vergelijking tussen 2006 en 2008 is, naast de factoren onder 1 en 2, beïnvloed door een voortgaande verschuiving in de sw-bedrijven van de traditionele productiewerkzaamheden, zoals metaal –en houtbewerking, naar andersoortige werkzaamheden, bijvoorbeeld in de dienstverlening. Hiermee hangt samen een trend naar werknemers met meer (psychische) beperkingen, waarvan de werkzaamheden minder zijn gericht op productie c.q. machinale arbeid. Een deel van de bedrijven, die in 2006 nog een metaal en/of houtafdeling hadden, hebben deze werkzaamheden elders ondergebracht via bijvoorbeeld detacheringen of hebben deze werkzaamheden afgestoten.

3.3 Uitkomsten inspecties Bedrijfshulpverlening

In totaal zijn bij 46% van de 41 geïnspecteerde sw-bedrijven 42 overtredingen aangetroffen.

¹ Van 'stimuleren' is sprake als de inspecteur tijdens zijn bezoek een positieve indruk krijgt van het arbobeleid en er op vertrouwt dat de overtreding wordt opgeheven. In die gevallen vindt geen hercontrole plaats.

De helft van de overtredingen heeft betrekking op het gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen, waar bijvoorbeeld obstakels aanwezig zijn of welke niet geopend kunnen worden.² Verder ontbrak het soms aan adequate brandbestrijdingsmiddelen of werden opmerkingen geplaatst bij de opleiding, ervaring, uitrusting en organisatie van bhv'ers.³ De meeste van de 19 bedrijven hadden minder dan vier overtredingen. Eén bedrijf was uitschieter met zeven overtredingen. In 7 van de 19 bedrijven is uitsluitend gebruik gemaakt van het instrument 'stimuleren'.

4. Conclusies en aanbevelingen

1. Positief is dat het aantal overtredingen op machineveiligheid behoorlijk is afgenomen (met 65%). Wel is teleurstellend dat na herhaalde inspecties het merendeel van de geïnspecteerde sw-bedrijven (83%) de zaak nog niet helemaal op orde heeft. Bij 45% van deze bedrijven zijn nog drie of meer overtredingen vastgesteld. Bij twee bedrijven hebben stilleggingen plaatsgevonden. Een situatie die na de herhaalde inspecties niet acceptabel is. De sw-bedrijven en de brancheorganisatie Cedris zullen snel moeten zorgen voor adequate maatregelen om de overtredingen op te heffen. De Arbeidsinspectie controleert binnen korte termijn of maatregelen zijn genomen.
2. De brancheorganisatie is al lange tijd doende om het veiligheidsbewustzijn in de sw-bedrijven aan te scherpen. Dit lijkt steeds meer zijn vruchten af te werpen. Het is nu zaak dat de brancheorganisatie en de sw-bedrijven scherp blijven op en zich bewust blijven van de veiligheidsrisico's
3. De naleving op de bepalingen van de bedrijfshulpverlening is 46% van de geïnspecteerde sw-bedrijven niet in orde. De tekortkomingen liggen vooral bij het kunnen vluchten in geval van calamiteiten. De bedrijven zullen zich bewust moeten zijn van de risico's als vluchtwegen zijn geblokkeerd en nooduitgangen niet kunnen worden geopend. Maatregelen van de sw-bedrijven en de brancheorganisatie zijn nodig om dit soort blokkades te voorkomen. Over het algemeen bleek de organisatie van de bedrijfshulpverlening wel in orde: slechts 7 van de in totaal 42 overtredingen hebben betrekking op de organisatie van de bedrijfshulpverlening
4. De Arbeidsinspectie neemt zich voor binnen enkele jaren opnieuw inspecties uit te voeren naar de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet. Dit als onderdeel van een bredere sectoraanpak Sociale Werkvoorziening die nu door de Arbeidsinspectie ontwikkeld wordt.

Reactie van de brancheorganisatie Cedris op het conceptverslag

Cedris bespreekt de uitkomsten van de inspecties met haar leden; deze zijn verantwoordelijk voor veilig werken binnen hun sw-bedrijf. De brancheorganisatie zal de bedrijven daarbij ondersteunen. Daartoe zal zij o.a. de reeds ingezette lijnen van regionaal en landelijk overleg benutten. Ook zal zij het overleg in de Commissie Arbeidszaken van de brancheorganisatie benutten om de algemene directeurs van de sw-bedrijven bewust te houden van de zorg voor goede arbeidsomstandigheden. Bedrijfsrapportages worden uitgewisseld, zodat de sw-bedrijven op de hoogte zijn van elkaars aanpak op dit terrein en kennis kunnen nemen van best practices in de sector.

Sociale partners hebben inmiddels een arbocatalogus over machineveiligheid in voorbereiding. Ook op andere onderwerpen zullen (deel)catalogi worden voorbereid.

² In één geval blokkeerde een inpandige rijwielstalling de uitgang van de metaalafdeling.

³ Soms bleek men zich niet goed bewust van de risico's, zoals de situatie waarbij maatregelen ontbraken om een werknemer in een rolstoel zo snel mogelijk in veiligheid te brengen. BHV'ers die tot taak hadden een beginnend brandje te blussen droegen daarbij hesjes die niet zijn vervaardigd van vlamvertragend materiaal.

Colofon

Arbeidsinspectie, Den Haag	november 2008
Projectnummer	A866
Looptijd Project	maart tot en met juni 2008
Inspectieonderwerpen	machineveiligheid en bedrijfshulpverlening
AI-Bedrijfstadirectie	Dienstverlening
Manager strategie	Johan Jol
Landelijk projectleider	Ton van Nimwegen

Correspondentieadres Arbeidsinspectie, kantoor Utrecht
T.a.v. mw. S.C. van Dalen
Postbus 820
3500 AV Utrecht